

Odgojitelji predškolske djece i savjetodavni rad s roditeljima

UDK: 373.211.24:37.018

Prethodno priopćenje

Primljeno: 20.09.2013.

Doc. dr. sc. Sanja Skočić Mihić¹
sanjasm@ufri.hr

Danijela Blanuša Trošelj²
danijelabt@ufri.hr

Vesna Katić³
vesna@ufri.hr
Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci

¹ Sanja Skočić Mihić je nositeljica kolegija Inkluzivni odgoj i obrazovanje i Savjetovanje na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Područja znanstvenog interesa su joj kompetencije odgojitelja i učitelja za rad u inkluzivnoj nastavi i savjetovanju roditelja, facilitacija inkluzivnih vrijednosti kroz razredna ozračja, biblioterapiju i volontiranje.

² Danijela Blanuša Trošelj je asistentica za kolegije Pedagogija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, Istraživačko spoznajna metodika i Integrirani kurikulum pri studiju Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Doktorandica je Pedagoškog fakulteta u Ljubljani. Područja interesa su joj profesionalni razvoj odgojitelja, darovita djeca, mediji i djeca, poveznica neurokognitivnih i obrazovnih znanosti te profesionalna etika u obrazovanju.

³ Vesna Katić je viši predavač na kolegijima Orijentacijski praktikum, Jezično – komunikacijski integrirani kurikulum, Refleksivna praksa, Razvoj suradničkih i istraživačkih kompetencija, Obiteljska pedagogija na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Doktorand je Filozofskog fakulteta u Zagrebu i trener Pučkog otvorenog učilišta Korak po Korak u Hrvatskoj. Istraživački interesi su usmjereni području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (kurikulum, rad s roditeljima (obitelji), promatranje, praćenje, dokumentiranje i procjena razvoja djeteta).

Sažetak

Savjetodavni rad s roditeljima jedna je od zakonski propisanih obveza za koju odgojitelji trebaju imati razvijene vještine savjetovanja, iako za njih nisu stekli formalne kompetencije. Radi toga se u istraživanju pošlo od hipoteze da se odgojitelji osjećaju djelomično kompetentnima u savjetovanu roditelja, na što utječe njihova životna i radna dob te razina obrazovanja.

Ispitana su 136 odgojitelja Skalom samopercipirane kompetencije za savjetovanje roditelja konstruirane za potrebe ovog istraživanja. Rezultati pokazuju da se odgojitelji, gledano u cjelini, percipiraju osrednje kompetentnima za savjetovanje roditelja te da postoje razlike među njima u odnosu na godine radnoga i životnog iskustva kao i na razinu inicijalnog obrazovanja. U stjecnju kompetencija za savjetovanje ključnim se pokazalo profesionalno iskustvo koje je u visokoj korelaciji sa životnim i razinom obrazovanja, što odgojitelje na početku karijere dovodi u nepovoljni položaj.

Ključne riječi: odgojitelj, savjetodavni rad, roditelji, savjetodavne kompetencije

Uvod

U posljednja dva desetljeća autori (Dojčinović, 2008.; Janković, 2006.; Jurić, 1995.; Ljubetić i Kostović Vranješ, 2008.; Ljubetić, 2001., 2009., 2011.a., 2011.b.; Maleš, Ljubetić i Stričević, 2008.; Maleš, 1994., 2012.; Raboteg-Šarić i Pećnik, 2010.; Resman, 2000.; Stričević, 2011.; Šagud, 2011.) opisuju važnost suradnje odgojno-obrazovnih ustanova i roditelja koja se konceptijski transformira u partnerstvo roditelja i predškolske ustanove. Potreba stvaranja višeslojnih odnosa potpore i pomoći roditeljima rezultat je novih paradigmi djeteta, djetinjstva i obitelji (Bašić, 2011.; Lines, Miller i Arthur-Stanley, 2010.; Maleš i Kušević, 2011.; Petrović-Sočo, 2011.), a usmjerena na dobrobit svih sudionika tog procesa. Kvaliteta međusobne interakcije roditelja i institucije povoljno utječe na djetetov cjeloviti razvoj (Amatea i West-Olatunji, 2008.; Pate i Andrews, 2006.; Rushton i Larkin, 2001.; Shonkoff i Phillips, 2000.).

Republika Hrvatska kao sastavnica europskog prostora uvažava međunarodne zakonske dokumente koji impliciraju pružanje potpore roditeljima (*Konvencija o pravima djeteta*, 2001.) u okviru ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. To je posebno naznačeno Preporukom Vijeća Europe 19 o politici potpore pozitivnom roditeljstvu (Daly, 2008.). Europska unija ističe važnost „podrške roditeljima u njihovoj

ulozi primarnih odgojitelja svoje djece tijekom ranog razvoja te ohrabruju institucije predškolskog odgoja u ostvarivanju bliskog partnerstva s roditeljima“ (*European Commission*, 2011., 4, 6), pri čemu je jasno da značajnu podršku mogu pružiti odgojitelji kao druge najvažnije odrasle osobe u životu djeteta. Značaj podrške roditeljstvu u obliku redovite i trajne suradnje istaknut je i u nacionalnim dokumentima (*Nacionalna obiteljska politika Republike Hrvatske*, 2003., *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*, 2010., *Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju*, 1997.).

Roditelji imaju prava na informacije, savjetovanje, materijalnu i drugu pomoć u brizi o djeci (Pećnik i Starc, 2010.). Upravo odgojno-obrazovne ustanove kao vid društvene potpore preuzimaju značajan dio odgovornosti za razvoj roditeljskih kompetencija. U danom kontekstu odgojiteljeva profesionalna uloga obuhvaća i savjetodavni rad s roditeljima, koji je zakonski propisan (*Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe*, 2008., čl. 29, st. 2.). Navedene preporuke i važeći zakonski dokumenti u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja od odgojitelja zahtijevaju spremnost, znanja i vještine u radu s roditeljima, a u praksi se događa da odgojitelji izbjegavaju intenzivniji rad s roditeljima jer se ne osjećaju dovoljno kompetentno za taj dio rada (Maleš i sur., 2008.). Istraživanje ovih autorica pokazalo je nedostatnu spremnost studenata završne godine Učiteljskog studija i Predškolskog odgoja u pružanju znanja i informacija roditeljima o roditeljstvu, u „samostalnom održavanju tematskog predavanja za roditelje/informativnog roditeljskog sastanka“ te „izdvajanju jednog dijela svog vremena za savjetodavni rad s roditeljima“. Za navedene vještine 90% njih procjenjuje da su nedovoljno, minimalno ili osrednje kompetentni (Maleš i sur., 2008.).

Odgojno-obrazovna ustanova treba biti mjesto podrške u pitanjima roditeljstva i djetetovog razvoja. „Podrška roditeljstvu odnosi se na široki raspon informacija, potpore, obrazovanja, osposobljavanja, savjetovanja i drugih mjera ili usluga usmjerenih na utjecaj roditeljskog razumijevanja i obavljanja roditeljske uloge“ s ciljem dosezanja boljih ishoda djece i mladih, a u nekim slučajevima i obitelji kao cjeline (Daly, 2007.). Kako bi roditelji imali podršku potrebno je osigurati usluge koje nude informacije, podršku pa i osposobljavanje za roditeljsku ulogu.

Odgojitelji su roditeljima najpoželjniji izvor savjetodavne podrške (Pećnik, 2013.), prve osobe u vrtiću kojima se povjeravaju (Mlinarević i Tomas, 2010.) i od njih očekuju najveću podršku (Srića i Skočić Mihić, 2014.). Nakon njih roditelji očekuju podršku i od stručnih suradnika (Mlinarević i Tomas, 2010.; Srića i Skočić Mihić, 2014.), ali u manjem opsegu, što je, moguće, povezano s manjom razinom interakcija među roditeljima i stručnim suradnicima.

O samom procesu savjetodavnog rada odgojitelja s roditeljima u praksi manjka stručnih i znanstvenih radova (McKee, Maher, Deen i Blank, 2010.; Savickas, 2011.), posebno na području Republike Hrvatske. Savjetovanjem se bave stručnjaci u području savjetovanja i pomagalačkih zanimanja koje su specijalizirani za pomaganje drugim ljudima u rješavanju njihovih teškoća i plaćeni su za taj posao kao što su savjetovatelji, psiholozi, psihijatri i socijalni radnici (Nelson-Jones, 2007.). Isti autor navodi da pojedini stručnjaci, među kojima su i odgojno-obrazovni djelatnici, nužno povremeno koriste vještine savjetovanja i pomaganja za uspješno obavljanje svog posla.

Savjetovanje je multidimenzionalan pojam koji se može opisati kao odnos, repertoar intervencija i psihološki proces (Nelson-Jones, 2007.), ovisan o pristupima i područjima njegove primjene, i ima funkciju mijenjanja, prevencije ili poboljšanja života (Hackney i Cormier, 2012.). Janković (1997.) savjetovanje definira kao metodu pružanja pomoći trenutačno neuspješnim osobama u njihovom osobnom rastu, razvoju, sazrijevanju i prilagođivanju životnim uvjetima radi njihova osposobljavanja za samostalno rješavanje aktualnih i budućih problema.

U našem odgojno-obrazovnom kontekstu savjetovanje se uglavnom vezuje uz stručne suradnike dominantno psihologe, iako je savjetodavni rad i dio profesionalne uloge odgojitelja (*Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe*, 2008.). Također, u hrvatskom govornom području pojam savjetovanje u odgojno-obrazovnom području koristi se kao jednodimenzionalni pojam. U engleskom govornom području opisana je uloga odgojitelja u savjetodavnom radu, a upotrebljavaju se dva termina: „advising“ i „counseling“. „Advising“ se koristi pri savjetovanju s roditeljima, kada im je potreban savjet i/ili podrška stručne osobe (odgojitelja) zbog kratkoročnog nesnalaženja u svakodnevnim životnim situacijama, tipičnim za svaku obitelj. „Counseling“ se rabi u situacijama koje roditelji i/ili stručnjaci procjenjuju značajnim jer je riječ o većim odstupanjima ili teškoćama, za što je neophodan dugotrajan i sustavni proces zajedničkog djelovanja (uz odgojitelja i članovi razvojno pedagoške djelatnosti) za njegovo uspješno prevladavanje. U oba slučaja, važna je osposobljenosti osobe, odnosno razvijene kompetencije za savjetovanje (Resman, 2000.).

Savjetodavni rad odgojitelja s roditeljima je višedimenzionalni razvojni proces koji započinje međusobnim upoznavanjem putem svakodnevnih susreta roditelja i odgojitelja, a puni opseg ostvaruje u situacijama u kojima se svi dionici suočavaju s određenim odgojno-obrazovnim izazovima razvoja i odrastanja djeteta (Stričević, 2011.). Ovisno o tim izazovima zahtijeva se kraće ili duže planirano i plansko djelovanje (Resman, 2000.). Rogers (1957.; prema Nelson-Jones, 2007.) smatra da je

savjetodavni odnos ne samo nužan već i dovoljan za konstruktivnu promjenu u klijentima.

Inicijalno obrazovanje i trajni profesionalni razvoj moraju omogućiti razvoj kompetencija koje osposobljavaju učitelja⁴ za rad u bliskoj suradnji s roditeljima. Posljednje desetljeće otvorilo je mogućnost daljnjeg obrazovanja odgojitelja na diplomskom studiju čime se otvorila mogućnost stjecanja novih kompetencija i razvoj postojećih. U skladu s novim paradigmatama djetinjstva kao i novim ulogama odgojitelja, na diplomskom sveučilišnom studiju Učiteljskog fakulteta u Rijeci kao izborni kolegij ponuđen je i kolegij Savjetovanje. Ovo je prvi takav kolegij čiji su ishodi učenja usmjereni na razvoj kompetencija odgojitelja u području savjetovanja roditelja u institucionalnom kontekstu. Unatoč tome što je trajna i kontinuirana suradnja odgojitelja s roditeljima temelj kvalitetnog odgojno-obrazovnog rada, nema istraživanja niti teorijskih analiza o tome koje su kompetencije potrebne odgojitelju u savjetovanju roditelja. Autori polaze od pretpostavke da se odgojitelji osjećaju nedovoljno kompetentnima za rad s roditeljima jer studijski programi tijekom inicijalnog obrazovanja ne osiguravaju stjecanje potrebnih kompetencija za rad s roditeljima općenito, a posebice za savjetovanje roditelja. Savjetovanje roditelja od strane odgojitelja, iako zakonski propisano kao profesionalna obveza (*Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe*, 2008.), nije opisano u niti jednom drugom dokumentu. Navedeno otvara mogućnost različitog tumačenja i djelovanja odgojitelja pri „savjetodavnom radu s roditeljima“, kako to zakonodavac opisuje. Pitanje je mogu li odgojitelji provoditi procese savjetovanja roditelja obzirom na složenost kompetencija stručnjaka koji provode procese savjetovanja i ranije spomenuta ograničenja u studijskim programima za odgojitelje. Stoga se polazi od hipoteze da odgojitelji u radu s roditeljima koriste neke vještine savjetovanja i da se procjenjuju nedovoljno kompetentnima u njihovom korištenju. Obzirom da u inicijalnom obrazovanju odgojitelja nema prostora za razvoj kompetencija za savjetovanje pretpostavilo se da se odgojitelji s manje radnog iskustva i mlađe životne dobi osjećaju manje kompetentnima u odnosu na ostale. Postavljene su istraživačka pitanja: (1) koliko se odgojitelji percipiraju kompetentnima za savjetovanje roditelja, (2) postoje li statistički značajne razlike u samopercipiranoj kompetenciji za savjetovanje roditelja među odgojiteljima u odnosu na njihovo životno i radno iskustvo te razinu obrazovanja.

⁴ Generički pojam koji se koristi u dokumentima za učitelje na svim razinama odgojno-obrazovnog sustava (rani i predškolski odgoj i obrazovanje, osnovna i srednja škola)

Metoda

Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika je prigodan uzorak, formiran je kao stratificirani uzorak odgojitelja (N=136) zaposlenih u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja iz Grada Zagreba (33%), Primorsko-goranske (32%), Istarske županije (30%) i po 1,5% iz Međimurske, Zagrebačke i Varaždinske županije.

Prvi stratum čine 72 odgojitelja studenta prve i druge generacije diplomskog sveučilišnog programa Rani i predškolski odgoj i obrazovanje na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Oni su sudjelovali u istraživanju na početku prvog semestra, i to 46 studenata iz prve i 24 studenta iz druge generacije. Drugi stratum čine 66 njihovih kolega koji su pristali sudjelovati u istraživanju i ne pohađaju diplomski sveučilišni studij. Svi ispitanici su ženskog spola, dobi od 22 do 60 godina (M=35) s radnim stažom od 0 do 40 godina (M=12). Distribucija prema dobi radnom stažu i razini obrazovanja prikazana je u Tablici 1.

Tablica 1. Osnovne sociodemografske značajke uzorka

		Frekvencija	%	Ukupno
Dob	do 29 godina	56	41,2	136
	30 – 39 godina	41	30,1	
	40 i više godina	39	28,7	
Radni staž kao odgojitelj	do 5 godina	70	51,5	134
	6 – 15 godina	29	21,3	
	16 i više godina	35	25,7	
Preddiplomski	2 godišnji	67	49,3	131
	3 godišnji	64	47,1	

Mjerni instrument

Za potrebe istraživanja kreirana je *Skala samopercipirane kompetentnosti za savjetovanje roditelja*. Obzirom na nepostojanje radova i istraživanja o ovoj domeni odgojiteljevog profesionalnog angažmana u kreiranju Skale pošlo se od teorijskog koncepta kako vrijednosni sustav oblikuje stavove koji se mjere kroz kognitivnu (znanje i educiranost), afektivnu (osjećaj kompetentnosti) i ponašajnu (iskustvo) komponentu. Sukladno tome testiran je koncept temeljnih vještina u savjetovanju roditelja u generalnom značenju i provjereno prepoznaju li ga odgojitelji. Stoga je opisan samo s četiri temeljne varijable koje ispituju samoprocijenjenu kompetenciju, znanje, iskustvo i motiviranost za savjetovanje roditelja. Korištena je Skala Likerto-

vog tipa s formatom odgovora 1 je ne, 2 vrlo malo, 3 osrednje, 4 puno i 5 u potpunosti. Cronbach alfa koeficijent je 0.90, što govori o visokoj pouzdanosti Skale.

Način provođenja istraživanja

Odgojitelji prvog stratuma su na početku akademske godine 2010./2011. i 2011./2012. godine u kojoj su upisali diplomski sveučilišni studij zamoljeni za sudjelovanje u istraživanju. Odgojitelji drugog stratuma su preko rukovoditelja vrtića ili kolega pozvani na sudjelovanje. U oba stratuma sudjelovanje je bilo dobrovoljno i anonimno, a upute za ispunjavanje upitnika dane u usmenoj i pisanoj formi.

Metode obrade podataka

Izračunati su osnovni statistički parametri na svim varijablama. Za utvrđivanje latentnog prostora Skale samopercipirane kompetencije za savjetovanje korištena je eksplorativna faktorska analiza, a za ekstrakciju faktora korištena je „maximum likelihood“ metoda. Pouzdanost skale provjerena je utvrđivanjem unutarnje konzistencije i izračunat je Cronbachov alfa koeficijent.

Za utvrđivanje razlika između skupina ispitanika korištena je analiza varijance.

Rezultati i rasprava

U ovom istraživanju odgojitelji su pitani imaju li znanja i iskustva, osjećaju li se kompetentnima i jesu li educirani za savjetovanje roditelja, a osnovni statistički parametri na *Skali samopercipirane kompetencije odgojitelja za savjetovanje roditelja* prikazani su u tablici 2.

Tablica 2. Osnovni statistički pokazatelji na varijablama Skale samopercipirane kompetencija za savjetovanje roditelja

Varijable	N	Min	Max	M	SD
Osjećam se kompetentnom za savjetovanje roditelja	136	1,00	5,00	3,00	,87
Imam znanja o savjetovanju roditelja	136	1,00	5,00	2,87	,81
Imam iskustva o savjetovanju roditelja	136	1,00	5,00	2,86	,95
Educirana sam za savjetovanje roditelja	136	1,00	5,00	2,38	1,04

Vidljivo je da se odgojitelji procjenjuju osrednje kompetentnima ($M=3,00$), osrednjih znanja ($M=2,87$) i iskustva ($M=2,86$), uz vrlo malu educiranost ($M=2,38$) za savjetovanje roditelja predškolske djece, na kojoj su i dobivene najveće razlike u odgo-

vorima odgojitelja ($SD=1,04$). Suvremeni odgojitelj mora posjedovati, među čitavim spektrom općih i specifičnih kompetencija, i kompetencije za kvalitetno provođenje savjetodavnog rada s roditeljima (Osgood, 2010.; Zambo, 2008.). Rezultati ukazuju da postoji prostor za razvoj tih kompetencija među odgojiteljima. Upravo njihova samoprocjena govori o mogućnosti „pokretanja promjena u ponašanju, jer analiza dolazi iznutra, a ne iz nekog vanjskog izvora“ (Ljubetić, 2007., 87). Janković (2004.) navodi da znanje predstavlja presudan faktor u savjetodavnom radu, a iz rezultata je vidljivo da je nedostatan inicijalno obrazovanja u području savjetovanja (u kojem nemaju kolegija niti sadržaja koji su usmjereni na stjecanje kompetencija za savjetovanje) povezano s niskom razinom samoprocijenjene educiranosti odgojitelja.

Istovremeno, iako procjena profesionalne kompetentnosti nije nimalo lagan posao i predstavlja vlastiti doživljaj sposobnosti za uspješno obavljanje posla (Ricijaš, Huić i Branica, 2006.), odgojiteljska procjena djeluje usklađeno s realitetom. Odgojitelji vještine savjetovanja koriste u različitim oblicima suradnje s roditeljima kao što su individualne konzultacije, roditeljski sastanci i drugi. Očito i da bez adekvatne edukacije, dolazi do razvoja tih kompetencija, ali tek djelomično. Naime, tijekom profesionalnog razvoja odgojitelji razvijaju određena savjetodavna umijeća koja vode osvještavanju razine vlastitih kompetencija i daljnjem radu na razvoju kvalitete osobnog profesionalnog djelovanja (Slunjski, 2008.)

Kako bi se provjerila latentna struktura, provedena je faktorska analiza i dobiven je jedan faktor čija je svojstvena vrijednost 2,85, a objašnjava 71% zajedničke varijance. Kao što je vidljivo u Tablici 3, dobiveni faktor opisuju četiri varijable koje govore o tome imaju li odgojitelji znanja i iskustva u savjetovanju roditelja, jesu li educirani i osjećaju li se kompetentnima za savjetovanje roditelja.

Tablica 3. Faktorska struktura Skale samopercepcije kompetencija za savjetovanje roditelja (faktorska zasićenja u matrici obrasca)

Varijable	Faktor
Imam znanja o savjetovanju roditelja predškolske djece	,926
Imam iskustva u savjetovanju roditelja	,865
Osjećam se kompetentnom za savjetovanje roditelja	,814
Educirana sam za savjetovanje roditelja	,764

Najviše saturacije na faktoru ima varijabla "imam znanja o savjetovanju roditelja", zatim "imam iskustva u savjetovanju roditelja" i "osjećam se kompetentnom za savjetovanje roditelja", a osrednje zasićenje ima varijabla "educirana sam za savjeto-

vanje roditelja". Stoga se ovaj faktor imenuje *Faktorom samoprocijenjene kompetencije za savjetovanje roditelja*.

Osnovni statistički pokazatelji Skale samopercepiranih kompetencija za savjetovanje roditelja prikazani su u Tablici 4.

Tablica 4. Osnovni statistički pokazatelji na Skali samopercepcije kompetencije za savjetovanje roditelja

	N	alpha	min	max	M	SD	simetričnost	kurtoza
kompetencija	136	0.90	1,00	5,00	3,00	,87	-,137	-,056

Skala ima aritmetičku sredinu 3.00, standardnu devijaciju 0.87, minimalan rezultat 1 a maksimalni 5. Distribucija rezultata provjerena Kolmogorov-Smirnovim testom pokazala je da su rezultati normalno distribuirani ($p > 0,05$). Rezultati ispitanika grupirani su oko središnje vrijednosti, te ukazuju na laganu platikurtičnost zvonolike normalne distribucije (kurtoza=-0.56).

Odgojitelji se procjenjuju osrednje kompetentnima za savjetovanje roditelja. Prema Mlinarevićevoj i Tomasovoj (2010.) definiciji kompetencija, to bi značilo da imaju stečena osrednja znanja, vještine i osobne, socijalne i/ili druge sposobnosti za savjetovanje roditelja predškolske djece te osrednju razinu sposobnosti razumijevanja drugih i uspješnog funkcioniranja u međuljudskim odnosima u situacijama savjetodavnog rada s roditeljima. Slično, Erčulj (2008.) navodi nedovoljnu kompetentnost odgojitelja za suradnju s roditeljima, što otvara prostor za daljnji razvoj različitih oblika profesionalnog usavršavanja usmjerenih ne samo pomacima u znanju, već i „promjenama u uvjerenjima i ponašanju odgojitelja“ (Slunjski, 2008.,193). Za sposobnosti razumijevanja drugih i uspješno funkcioniranje u međuljudskim odnosima u situacijama savjetodavnog rada s roditeljima, odgojiteljima su potrebna dodatna znanja, vještine te osobne, socijalne i/ili druge sposobnosti. Profesije koje u svom profesionalnom djelokrugu rada koriste vještine savjetovanja temeljno ih razvijaju tijekom inicijalnog obrazovanja. Znanja i vještine za savjetovanje roditelja stječu obrazovanjem utječu na pozitivnu sliku odgojitelja i bolje razumijevanje samog sebe, kao i razumijevanje međugeneracijskih odnosa, njegovanje osobno-obiteljskih odnosa i odnosa s drugim važnim osobama (Lin, 2011.). Vještine odgojitelja za savjetovanje roditelja osobito su značajne u radu odgojitelja u inkluzivnim skupinama, za koje se odgojitelji procjenjuju, također, tek djelomično kompetentnima (Skočić Mihić, 2011.).

Kako bi se utvrdilo razlikuju li se odgojitelji s obzirom na neka demografska obilježja, formirana je kompozitna varijabla i provedena je analiza varijance (Tablica 5).

Tablica 5. Rezultati analize varijance na kompozitnoj varijabli kompetencija u odnosu na dob odgojitelja

Skala	grupa	Dob (godine)	N	M	SD	F	p	Razlike među grupama
kompetencije	1	Do 29	56	2,45	0,71	11,56	0,000	1- 3*
	2	30 – 39	41	2,81	0,83			
	3	40 i više	39	3,21	0,73			

***p <0,01; * p <0,05

Utvrđeno je da se odgojitelji statistički značajno razlikuju u samoprocjeni kompetencija za savjetovanje roditelja ($F(3,136)=11,56$; $p<0,00$) i to samo između prve i treće skupine. Odgojitelji stariji od 40 godina ($M=3,21$; $SD=0,73$) percipiraju se kompetentnijima za savjetovanje roditelja predškolske djece, u odnosu na odgojitelje mlađe od 29 godina ($M=2,45$; $SD=0,71$). Razumljivo je da stariji odgojitelji imaju bogatije životno i profesionalno iskustvo, što utječe na repozitorij intervencija i osjećaj kompetencije za savjetovanje. Uz to većina odgojitelja u toj dobi nalazi se i u ulozi roditelja što moguće implicira i bolje razumijevanje roditelja djece svoje skupine i njihove potrebe.

U tablici 6 prikazani su rezultati analize varijance na kompozitnoj varijabli kompetencija.

Tablica 6. Rezultati analize varijance na kompozitnoj varijabli kompetencija u odnosu na godine radnog staža

Skala	grupa	Radni staž (godine)	N	M	F	p	Razlike među grupama
kompetencije	1	Do 5	70	2,41	21,17	0,000	1- 2*; 1- 3*
	2	6 - 15	29	3,06			
	3	16 i više	35	3,30			

***p <0,01; * p <0,05

Rezultati pokazuju statističku značajnost razlike u samoprocjeni kompetencija odgojitelja za savjetovanje roditelja ($F(3,136)=21,17$; $p<0,00$). Odgojitelji s radnim

stažom dužim od 16 godina ($M=3,30$; $SD=0,64$) percipiraju se kompetentnijima za savjetovanje roditelja predškolske djece, u odnosu na odgojitelje do 5 godina ($M=2,41$; $SD=0,73$). Isto tako odgojitelji s radnim stažom od 6 do 15 godina ($M=3,06$, $SD=0,76$) percipiraju se kompetentnijima za savjetovanje roditelja predškolske djece, u odnosu na odgojitelje do 5 godina ($M=2,41$; $SD=0,73$). Poznato je da odgojitelji stječu vrlo oskudna profesionalna znanja o savjetovanju roditelja tijekom inicijalnog obrazovanja. Upitno je koliko ista znanja i kompetencije mogu stjecati profesionalnim usavršavanjem tijekom prvih pet godina radnog staža u ustanovama ranog i predškolskog odgoja obzirom da su usmjereni na „preživljavanje“ u različitim novim profesionalnim ulogama u odgojno-obrazovnom procesu (Devjak i Polak, 2007.; Valenčić Zuljan, 2008.). Slunjski (2008.) govori o kompetencijskom pristupu profesionalnom razvoju, kojim se znanje provjerava u svakodnevnom odgojno-obrazovnom djelovanju i dovodi do mijenjanja i razvoja vlastitih kompetencija, što potvrđuju i ovi rezultati.

Za utvrđivanje razlika u kompetencijama odgojitelja za savjetovanje roditelja u odnosu na trajanje preddiplomskog studija provedena je analiza varijance (Tablica 7).

Tablica 7. Rezultati analize varijance na kompozitnoj varijabli kompetencija u odnosu na trajanje preddiplomskog studija

SKALA	N		Studij (M,SD)		F	p
	2	3	dvogodišnji	trogodišnji		
kompetencija	67	64	3,11 (SD=0,75)	2,40 (SD=0,71)	31,24	0,000

Rezultati pokazuju statističku značajnost razlike u samoprocjeni kompetencija odgojitelja za savjetovanje roditelja ($F(2,136)=31,24$; $p<0,05$) u odnosu na trajanje studija. Odgojitelji sa završenim dvogodišnjim stručnim studijem ($M=3,12$; $SD=0,75$) percipiraju se kompetentnijima za savjetovanje roditelja predškolske djece, u odnosu na odgojitelje koji su završili trogodišnji studij ($M=2,40$; $SD=0,71$). Ovi rezultati više govore o povezanosti vrsnoće studija s životnom dobi i radnim stažom. Naime, tri analizirane sociodemografske varijable su povezane (dob i radni staž $r=0,84$; studij s dobi $r=0,52$, a s godinama $r=0,60$) i upućuju na ispreplitanje i paralelan razvoj osobnog i profesionalnog kapaciteta za primjenu savjetodavnog rada. Odgojitelji s dvogodišnjim studijem starije su životne dobi s više godina radnoga staža.

Trogodišnji studij započeo se izvoditi akademske godine 2001./2002. i to na Visokoj učiteljskoj školi u Rijeci, kao prvoj visokoškolskoj instituciji koja je izvršila tu transformaciju. Na ostalim visokim učilištima, ta je transformacija izvršena zaključno s akademskom godinom 2005./2006. (Vujičić, Čepić i Lazzarich, 2010.).

Transformacija inicijalnog obrazovanja odgojitelja nastavila se u okviru Bolonjskog modela 3+2, i akademske 2010./11. započeo je diplomski studij, čime je prvi put u hrvatskom obrazovanju stvorena vertikalana prohodnost odgojitelja.

Zaključak

Nove paradigme o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju značajno su promijenile sliku profesije odgojitelja i njegovih profesionalnih uloga. Odgojitelj kao prvi profesionalni djelatnik izvan obiteljskog konteksta dobro poznaje dijete i ima značajno mjesto u pružanju podrške roditeljima u odgoju. Istraživanja potvrđuju značaj profesionalne uloge odgojitelja u višedimenzionalnom odnosu s roditeljima kao partnerima u odgojno-obrazovnom procesu. Ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja predstavljaju prikladno mjesto gdje roditelji mogu postaviti pitanja i potražiti savjete usmjerene ka uspješnoj realizaciji roditeljske uloge, pri čemu se najradije obraćaju upravo odgojiteljima. Proces povezivanja i građenja kvalitetnih odnosa moguće je ostvariti različitim zajedničkim aktivnostima, među kojima savjetodavni rad predstavlja i pedagoškim standardima propisanu aktivnost. Riječ je o aktivnosti u kojoj je prisutna međuovisnost i međupovezanost, te zahtijeva razvoj novih kompetencija.

Temeljem dobivenih rezultata vidljivo je da se odgojitelji percipiraju osrednje kompetentnima, a vrlo malo educiranim za savjetovanje roditelja predškolske djece. Višu razinu samoprocijenjene kompetencije za savjetovanje roditelja imaju odgojitelji s više godina radnog staža koji su shodno tome starije kronološke dobi te s završenim inicijalnim dvogodišnjim obrazovanjem. Dakle, kompetencije za savjetodavni rad s roditeljima, koje imaju zakonsko, profesionalno i osobno uporište, odgojitelji trenutno stječu tijekom svog profesionalnog razvoja. Rezultati ovog istraživanja ukazuju da se osobnim i profesionalnim razvojem i stjecanjem iskustva razvijaju kompetencije, ali je upitno u kojoj mjeri i obliku, pa je pitanje treba li ih prepustiti stihiji ili ih treba sustavno razvijati započevši s inicijalnim obrazovanjem odgojitelja. Vještine potrebne za savjetovanje i rad s roditeljima trebalo bi uključiti u buduće planiranje sadržaja inicijalnog obrazovanja odgojitelja kako bi se i početnicima osigurala osnovna razina ovih kompetencija.

Neosporno je da odgojiteljima trebaju kompetencije za savjetodavni rad s roditeljima, a ovo istraživanje otvara put za promišljanje i kreiranje teorijskog konstrukta savjetodavnog rada odgojitelja definirajući primjerene oblike i uvjete provođenja. Rezultati otvaraju prostor za daljnje obogaćivanje sadržaja inicijalnog obrazovanja na preddiplomskoj i diplomskoj razini.

Literatura

- Amatea, E. i West-Olatunji, C. (2008.). Rethinking how school counselors work with families and schools: An ecosystemic approach. U: M. A. Wittmer, J. i Clark (ur.), *Managing your school counseling program: K-12 Developmental strategies* (str. 211-222). Minneapolis: MN: Educational Media.
- Bašić, S. (2011.). (Nova) slika djeteta u pedagogiji djetinjstva. U: D. Maleš (ur.), *Nove paradigme ranog odgoja* (str. 19-37). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju.
- Daly, M. (ur.). (2007.). *Parenting in contemporary Europe: a positive approach*. Straatsburg: Council of Europe.
- Daly, M. (ur.). (2008.). Preporuka 19 Odbora ministara državama članicama Vijeća Europe o politici podrške pozitivnom roditeljstvu. U: *Roditeljstvo u suvremenoj Europi: pozitivan pristup* (str. 61–89). Zagreb: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.
- Devjak, T. i Polak, A. (2007.). *Nadaljnje izobraževanje in osposabljanje delavcev v vzgoji in izobraževanju*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Dojčinović, G. (2008.). Roditelji i stručnjaci: polazne osnove za suradnju, Sažetak UNICEF-ova stručnog skupa o roditeljstvu. *Dijete i društvo*, 10(1/2).
- Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008.). Narodne novine, 63.
- Erčulj, J. (2008.). *Razvoj metodoloških instrumentov za ugotavljanje in spremljanje profesionalnega razvoja vzgojiteljev, učiteljev in ravnateljcev. Preliminarna studija. Projekt: Evalvacija vzgoje in izobraževanja v RS. Projektno poročilo*. Pedagoški institut.
- European Commission. (2011.). *Early Childhood Education and Care: Providing all our children with the best start for the world of tomorrow*. Brussels: European Commission, Directorate General for Education and Culture. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/122123.pdf
- Hackney, H. i Cormier, S. (2012.). *Savjetovatelj- stručnjak*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Janković, J. (1997.). *Savjetovanje nedirektivni pristup*. Zagreb: Alinea.
- Janković, J. (2004.). *Pristupanje obitelji – sustavni pristup*. Zagreb: Alineja.
- Janković, J. (2006.). Partnerstvo obitelji i odgojno-obrazovne ustanove u procesu socijalizacije novih generacija. *Zrno*, 72, 2–5.
- Jurić, V. (1995.). Zadovoljstvo obitelji školom. *Društvena istraživanja*, 18-19(4-5), 641–655.
- Konvencija o pravima djeteta. (2001.). Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
- Lin, Y. (2011.). Teacher education students' experiences in the course on counseling theory and practice. *College Student Journal*, 45(2), 242–256.
- Lines, C., Miller, G. i Arthur-Stanley, A. (2010.). *The power of family-school partnering (FSP): a practical guide for school mental health professionals and educators*. New York: Routledge.
- Ljubetić, M. (2001.). Partnerstvo obitelji i dječjeg vrtića. *Napredak*, 142(1), 16–23.
- Ljubetić, M. (2007.). *Biti kompetentan roditelj*. Zagreb: Mali profesor.
- Ljubetić, M. (2009.). *Vrtić po mjeri djeteta - Kako procjenjivati kvalitetu u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja; priručnik za odgojitelje i roditelje*. Zagreb: Školske novine.

- Ljubetić, M. (2011.a). *Partnerstvo obitelji, vrtića i škole: vježbe, zadatci, primjeri*. Zagreb: Školska knjiga.
- Ljubetić, M. (2011.b). Stabilna obitelj i poželjno roditeljstvo u kaotičnom svijetu - (moguća) stvarnost ili iluzija? (Imaju li perspektivu i/ili alternativu. U: D. Maleš (ur.), *Nove paradigme ranoga odgoja* (str. 67–96). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Ljubetić, M. i Kostović Vranješ, V. (2008.). Pedagoška (ne)kompetencija učitelj/ica. *Odgojne znanosti*, 10(1), 209–230.
- Maleš, D. (1994.). Različito shvaćanje suradnje roditelja i profesionalaca. *Napredak*, 153(3), 342–349.
- Maleš, D. (2012.). Obitelj i obiteljski odgoj u suvremenim uvjetima. *Dijete, Vrtić, Obitelj*, 67, 13-15.
- Maleš, D. i Kušević, B. (2011.). Nova paradigma obiteljskog odgoja. U: D. Maleš (ur.), *Nove paradigme ranog odgoja* (str. 41-66). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju.
- Maleš, D., Ljubetić, M. i Stričević, I. (2008.). Osposobljavanje budućih odgojitelja za rad s roditeljima. U: R. Bacalja (ur.), *Perspektive cjeloživotnog obrazovanja učitelja i odgojitelja: Zbornik radova s međunarodnoga znanstveno-stručnog skupa* (str. 321-336). Zadar: Sveučilište u Zadru.
- McKee, D. M., Maher, S., Deen, D. i Blank, A. E. (2010.). Counseling to Prevent Obesity Among Preschool Children: Acceptability of a Pilot Urban Primary Care Intervention. *Annals of Family Medicine*, 3(8), 249–255.
- Mlinarević, V. i Tomas, S. (2010.). Partnerstvo roditelja i odgojitelja – čimbenik razvoja socijalne kompetencije djeteta. *Magistra Iadertina*, 5(5), 143–158.
- Nacionalna obiteljska politika Republike Hrvatske. (2003.). Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
- Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje. (2010.). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.
- Nelson-Jones, R. (2007.). *Praktične vještine u psihološkom savjetovanju i pomaganju*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Osgood, J. (2010.). Reconstructing professionalism in ECEC: the case for the ‘critically reflective emotional professional’. *Early Years*, 30(2), 119–133.
- Pate, P. i Andrews, P. (2006.). *Research summary: Parent involvement*. <http://www.amle.org/TabId/270/ArtMID/888/ArticleID/328/Research-Summary-Parent-Involvement.aspx>.
- Pećnik, N. (ur.). (2013.). *Kako roditelji i zajednice brinu o djeci najmlađe dobi u Hrvatskoj*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku.
- Pećnik, N. i Starc, B. (2010.). Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku.
- Petrović-Sočo, B. (2011.). Nova paradigma shvaćanja konteksta ustanova ranog odgoja. U: D. Maleš (ur.), *Nove paradigme ranog odgoja* (str. 237-264). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju.
- Raboteg-Šarić, Z. i Pećnik, N. (2010.). Stavovi prema samohranom roditeljstvu. *Revija za socijalnu politiku*, 17(1), 5–26.
- Resman, M. (2000.). *Savjetodavni rad u vrtiću i školi*. Zagreb: Hrvatski pedagoško – književni zbor.

- Ricijaš, N., Huić, A., Branica, V. (2006.). Zadovoljstvo studijem i samopocjena kompetentnosti studenata nekih pomagačkih profesija. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 42(2), 51-68.
- Rushton, S. i Larkin, E. (2001.). Shaping the environment: Connecting developmentally appropriate practices to brain research. *Early Childhood Education Journal*, 1(29), 25–33.
- Savickas, M. L. (2011.). The Centennial of Counselor Education: Origin and Early Development of a Discipline. *Journal of Counseling & Development*, 89(4), 500–504.
- Shonkoff, J. P. i Phillips, D. A. (ur.). (2000.). *From neurons to neighborhoods: The science of early child development. A report of the National Research Council*. Washington, DC: National Academies Press.
- Skočić Mihić, S. (2011.). *Spremnost odgojitelja i faktori podrške za uspješno uključivanje djece s teškoćama u rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Neobjavljena doktorska disertacija. Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
- Slunjski, E. (2008.). *Dječji vrtić: zajednica koja uči – mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja*. Zagreb: Spektra Media.
- Srića, S. i Skočić Mihić, S. (2014.). *Učestalost i zadovoljstvo roditelja suradnjom s odgojiteljima. U: 2. DANI OBRAZOVNIH ZNANOSTI "Uloga istraživanja u obrazovnim promjenama"* (str. 65-66). Zagreb: Centar za poslijediplomske studije Sveučilište u Zagrebu. https://bib.irb.hr/datoteka/726377.DOZ_2_Knjiga_sazetaka.pdf
- Stričević, I. (2011.). Jačanje roditeljskih kompetencija kroz programe obrazovanja roditelja. U: D. Maleš (ur.), *Nove paradigme ranoga odgoja* (str. 125–152). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Šagud, M. (2011.). Profesionalno usavršavanje i razvoj odgojitelja. U: D. Maleš (ur.), *Nove paradigme ranoga odgoja ranog odgoja*, (str. 267–289). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu - Zavod za pedagogiju.
- Valenčić Zuljan, M. (2008.). *Učitelj na putu profesionalnog razvoja: od početnika do eksperta*. Vršac: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača „Mihailo Palov”.
- Vujičić, L., Čepić, R. i Lazzarich, M. (ur.). (2010.). *Znanstveni doprinosi 1998. – 2010*. Rijeka: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
- Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (1997.). Narodne novine, 13.
- Zambo, D. (2008.). Childcare Workers' Knowledge about the Brain and Developmentally Appropriate Practice. *Early Childhood Educational Journal*, 35, 571-577.

Preschool Teachers and Counseling with Parents

Abstract

Counselling with parents is one of the legally prescribed obligations of preschool teachers and has a foothold in the modern concept of early and preschool education, which emphasizes the role of parents as partners in the educational process. Preschool teachers carried out individual interviews with parents, who are often the processes in which they should have developed counselling skills, although they did not acquire formal competences. Therefore, the research started from the hypothesis that preschool teachers feel partially competent in parents counselling, on what affects their life and working age and level of education. The following questions were addressed: (1) To what extent do preschool teachers perceive themselves to be counselling competent? (2) Is there a significant difference between self-perceived counselling competences of teachers in relation to their life and work experience and level of education?

The study enrolled 136 educators on Scale self-perceived competencies for counselling parents constructed for this research. One factor was obtained by factor analysis, resulting in subscales that have good metric characteristics. Results indicate that the overall ratings of moderate counselling competence, and that there are differences between them in relation to the years of work and life experience, and type of initial education. More competent to evaluate teachers with more than 5 years of experience, the older and with completed a two-year study.

The acquisition of consulting competences key is turned professional experience the teachers at the beginning of his career leads at a disadvantage, which could be avoided if the competencies for counselling were part of the learning outcomes during initial education.

Professional experience, which is highly correlated with the life experience and level of education, is turned to be crucial for developing counselling competences, which leads preschool teachers who entered in profession at a disadvantage, which could be avoided if the counselling competencies were part of the learning outcomes during initial education.

Key words: preschool teacher, counselling with parents, counselling competences